

A sokféleségről

Nem szoktam írásaim elé bemutatkozni, mindazonáltal többnyire a gyakorlati tapasztalataimból fakadnak azok. Ebben a kérdésben azonban több évtizede munkálkodom ritka és hagyományos állatfajtáink megőrzésével, de kihalófélben lévő fajok genetikájával és az állatnemesítés gyakorlatában a genetikai sokféleséggel foglalkozva. Ezért úgy gondolom, hogy elég sokoldalú rátekintésem van a témára elméletileg, gyakorlatilag és ha lehet, ezeknél magasabb szinteken is.

A teremtet világ gazdagságának látványos megnyilvánulásai a változatosság, változékonyság, sokféleség. A világot alkotó elemek formai és funkcionális jegyeik alapján azonosak vagy megkülönböztethetők. Ezek viszonylag relatív fogalmak, amire utalhat például az a megállapítás, hogy nincs két egyforma tojás (ami gyakran még egyetlen tyúk sorozatban tojt tojásaira is igaz lehet), miközben vannak olyan elemek, amelyek ránézésre bár különbözőek, mégis eléggé azonos helyet töltenek be a világ egyensúlyi rendszerében.

A sokféleség különböző szinteken jelentkezhet. Pl. szakmámhoz közeli területeken gyakran keverik a biodiverzitás és a genetikai diverzitás fogalmait. Előbbi inkább az ökoszisztémát alkotó fajok gazdagságát, sokszínűségét jelenti. Ez természetesen tükröződik az örökletes anyagban is, de mivel a fajok többsége egymással szaporodás útján nem közlekednek, ezért itt a genetikai sokféleségnek nincsen ilyen értelemben funkcionális jelentősége. A genetikai diverzitás a fajokon belüli gazdagságot tükrözi, azonban itt komoly súlya van, ezúttal a faj szempontjából, hiszen minél nagyobb itt a változatosság, annál többféle tulajdonság és kombinációja jelenhet meg, ami jelentősen növelheti a természetes kiválasztódásában a faj esélyeit. Ez mind a természetes evolúcióban, mind annak mesterséges változatában, a nemesítésben, a tenyésztési célú kiválogatásban is meghatározó. Mindkét esetben azonban van a változatosságnak bizonyos optimális szintje. A többségtől való eltérő jellegek különlegességének (a különbség mértéke) vagy azok hordozóinak aránya egy határon túl komoly problémákhoz vezethet. A fajon belül jelentős működési különbségeket mutató alcsoportok akár magának a fajnak a fennmaradását és versenyképességét is csorbíthatják, míg csekély eltérések nagyobb arányban vagy nagyobb eltérések kisebb arányban éppenséggel kedvezően hatnak a faj versenyképességére és alkalmazkodóképességére úgy, hogy a fajon belüli egészséges verseny mellett nem okozza egyes létformáinak a felszámolódását, ami óhatatlanul a változatosságot csökkentené, hosszú távon rontva a faj kilátásait.

Mind a túlzott homogenizálódás, uniformizálódás, mind pedig az eltúlzott diverzifikáció káros az egész fajra nézve alkalmazkodó- és fejlődőképességben, azaz a fennmaradására.

A nemesítésben, ahol irányított evolúciót vezérel a tenyésztő, óriási dilemma a két jelenségnek az egyensúlyozása. Hiszen a termelés színvonalának és hatékonyságának növelésében feltétel az uniformizáció, hiszen a túlzott változékonyság az állomány átlagát rontja egyéb hátrányai mellett. Az itt előnyös egyformaság kihat a fejlesztés ellen, amit pedig éppen a diverzifikáció táplál. Az egyensúly elbillenése bármelyik irányban a nemesített állomány, fajta versenyképességének romlásával jár, sőt jellegének megszűnésével.

Gyakori igény a nemesítésben, hogy a törzsállományba olyan tulajdonságokat vigyünk, amelyek nincsenek benne, tehát kiválogatással nem tudunk előbbre jutni. Ilyenkor alkalmaznak különböző szintű keresztezéseket, ahol olyan fajtákat alkalmaznak, amelyek hordozzák a kívánt jelleget. Egyszerűnek látszik a dolog, azonban nem csak a kívánatos tulajdonság jön a keresztezéssel, hanem

sok generációra tönkre tudjuk tenni az addig elért tenyésztési eredményeket, ezért az egyszerű, egész állományra vonatkozó keresztezés kerülendő, mert hosszú távra egészen beláthatatlan következményekkel kell számolnunk és esetleg sosem fogunk visszajutni az eredeti, egyébként kiváló teljesítményekhez.

Elmondható a sokféleségről, hogy lehet áldás és átok is, attól függően, mértéke milyen szinten alakul vagy éppen alakítjuk. Azok a törekvések, amelyek az emberiségre is egy uniformist akarnak húzni sokszor bizonyították káros voltukat, de ugyanez mondható el, ha valahol erőltetett változatosságot, sokszínűséget akarnak előidézni.

Nézzük meg az írásokat, mit mondanak erről, amelyek azért a jelenséget árnyalni tudják, ha éppen nem a lényegét érintik.

Szőlődbe ne ültess kétfélét, különben az egész a szentélyt illeti, az elvetett mag is, a szőlő termése is. Amikor szántasz, ne fogj össze ökröt számmal. Ne öltösd magadra gyapjúból és lenből vegyenesen szőtt ruhát. MTörv. 22. 9-11.

A kóser étkezésre ismerten a tisztaság mellett a hagyományok (törvények) tisztelete határozza meg a fő szabályokat. Meglepetésemre, tisztaság és hagyomány szempontból aggályos tud lenni például a keresztezett állatok tenyésztése, fogyasztása is, ami felmerül a szó szoros értelmében, mikor hibridizációt alkalmazunk például a baromfitenyésztésben, amelyek többnyire nem fajhibridek, hanem genetikailag szigorúbb értelemben vett keresztezések, amelyek a kombinálódóképesség fejlesztésével érnek el olyan eredményeket, amelyek a tiszta vonalban történő tenyésztéssel nem érhetők el. De az aggodalmat talán azzal tudtam oszlatni, hogy genetikai szempontból keresztezésnek minősíthető az a kizárólag elméleti lehetőségű párosítás is, ahol csak egyetlen génben van különbség a párok között.

A lelki adományok ugyan külömfélék, a Lélek azonban ugyanaz. A szolgálatok is külömfélék, de az Úr ugyanaz. Sokféle a jelek is, de Isten, aki mindenben mindent véghezvisz, ugyanaz. A Lélek megnyilvánulásait mindenki azért kapja, hogy használjon vele. Az egyik ugyanis a bölcsesség ajándékát kapja a Lélektől, a másik a tudás adományát ugyanattól a Lélektől, a harmadik a hitet kapja ugyanabban a Lélekben vagy pedig a gyógyítás adományát szintén ugyanabban a Lélekben. Van, aki csodatevő hatalmat kap, van, akinek a prófétálásnak vagy a szellemek elbírálásának képessége jut osztályrészül. Más külömféle nyelveket vagy pedig a nyelvek értelmezését nyeri el ajándéku. Mindezt azonban egy és ugyanaz a Lélek műveli, tetszése szerint osztva kinek-kinek. 1Kor. 12. 4-11.

Az emberek sokfélesége óriási kincs, ezért követl el súlyos hibát az a vezető, aki nem vagy csak kevés ember véleményére ad, hiszen a sokféle gondolkodás megfelelő mederben olyan kollektív bölcsességet tud produkálni, amire a legkiválóbbak is képtelenek. A legnagyobb vezetők fő erénye, hogy a sokféleséget jó irányban tudják összefonni és működtetni, nem pedig a megosztás, az anarchia eszközeként használja. Ehhez az szükséges, hogy a sokféle gondolat, idea megfelelő összefüggésbe kerüljön, hogy hasznos sokféleséggé váljon, ne pedig romboljon. Ha a sokféle nézetet azonos súllyal engedjük működni a világban, a többivel való egyeztetés, harmonizáció nélkül, az az anarchiát okozza, az egész rendszer működési zavarát, de ahol az egyeztetés megtörténik, ott értékké válik a sokféle nézet.

Az írásokban látunk példát a pusztító sokféleségre is Babel tornya építése kapcsán. Az Úrnak nem tetszett, hogy az emberek olyan ambíciókat táplálnak egy hatalmas torony építésével, amely csak a kevélységüket táplálná, ezért:

Így szólt: „Nézzétek, egy népet alkotnak és egy nyelvet beszélnek. Ez csak a kezdete tevékenységüknek. Ezután semmi sem lesz nekik lehetetlen, aminek a megvalósítását elgondolják. Ezért szálljunk le és zavarjuk össze nyelvüket, hogy senki ne értse a másik nyelvét!” Ter. 11. 6-7.

Az Ószövetségben gyakori, hogy Isten a népét a kevélységért és egyéb bűnökért bünteti. A legtöbb esetben azonban értelmezhetők a jelenségek úgy, hogy a kevélység, az Istentől való elfordulás generálja a büntetéseket. A közösségben, ha a legfőbb értéktől, Istentől elfordulnak, már ezerféle központi értéket állíthatnak és állítanak is. Ezek mind másra hangolják életüket, gondolkodásukat, beszédüket. Ezért állhat elő a társadalmakban, hogy bár nyelvtanilag egy nyelvet beszélnek, mégsem értik egymást, mert szinte minden szó mást fed, ezért lehetnek működési zavarok a legkisebb közösségekben, a családokban is. Ehhez nem kellene különösebben idegen kultúrák találkozásai, pont elég a modern világ elképesztő specializáltsága, ahol még a rokon területek sem értik egymás szavát. Miként érthet szót például egy művész és egy mérnök? Úgy, ha megvan értékrendjükben az a központi legfelsőbb alapérték, ami alá van rendelve az egyéni adottságok, képzettségek és tapasztalatok szerinti egyéni értékrendjük. Ez tudja összehangolni a különböző látásmódokat, hiszen a központi, alapvető eljárásrendet és értékeket rögzíti, ami elégséges lehet ahhoz, hogy a másság ne ellenségességgé váljon, hanem közös értékke! Enélkül a másságok egymással nem értenek szót, hanem folytonosan ütköznek a kölcsönös megértés reménye nélkül, nem hogy esély legyen a harmóniára, békére.

Templomlépcső, 2022. augusztus